

Inna Csarikova és Nyikolaj Gubenko

Szót kérek

Talányos film. Mindegyre a megrendültség és ironia határmezsgyéjén mozog, minden groteszk percében is ott vibrál a mélyen átértézt felelősség s minden nehéz igaz döntés mögött is bujkál egy mosoly.

E sajátos előadásmód értelmezi Panfilov filmjének világsikerét: a néző látásmódja dönti el, miféleképpen is ítélje meg a történeteket. Hagyományos karrier-rajznak, a követendő magatartásmodell példájának avagy a gyarlóságainkon való szomorkás mosoly meghatott-meg-

bocsájtó históriává kerekített beszélynek.

Am ha a film ilyen s olyan értelmezésének lehetősége talányossá teszi is a művet — legalább róla szóló szavaink ne legyenek kétértelműek.

El kell hát mondanunk röviden a film meséjét. Egy gyors tempóban fejlődő szovjet város tanácsának elnöknője áll a történet középpontjában. Erős egyéniség, mély hittel, megrendíthetetlenül szolgálja választott — s a kor diktálta — célját,

hívását. A maga eszközeivel mindenképpen a jobb s embersége-
sebb élet feltételeit akarja megte-
remteni azoknak az embereknek
számára, akiket sorsa — s a hatal-
mi szó — gondjaira bízott. Határo-
zott és sokféleképpen tehetséges sze-
mélyiség — képzett mérnök és cél-
lövőbajnok, szigorúan etikus lény,
aki mégis, személyes dolgaiban
gyakran tanácstalan és gondterhelt,
keményszavú és keménykezű irányí-
tója a rábízott területnek, ugyanak-
kor ellágyuló és némiképpen kiszol-
gáltatott asszony, megbocsáthatatlan-
nak tartja a közösség életét rongáló
hibákat, de tapintatos és elnéző a
véltlen vétkesek iránt — s mégsem
embernevelő, csak vezető. Népsze-
rű, tiszteletet parancsoló személye,
derűs s egyúttal mindenre elszánt
lénye mégis oly különös módon él
emlékeinkben. Személyes tragédiáit
eltökélt fegyelemmel tűri, de a köz-
élet gondjaira heves érzelmekkel
reagál. Úgyes és emberséges, s né-
ha mégis oly merev.

Sorsát kísérve Panfilov, a rende-
ző valami egészen nagyszabású vál-
lalkozásba fogott: a modern ember
példáját kereste — kötött körülmé-
nyek között. S ha a kép nem is olyan
teljes, mint a szándék: néhány re-

mek pillanattal gazdagította filmi
emlékeinket.

Említsünk csak egy példát. Hírül
hozzák az elnöknőnek, hogy a város
új lakótelepén az egyik ház falai
megrepedtek. Bizonyosan az építke-
zés hibáiból! — ámde közben ebben
az épületben egy nagy esküvő má-
moros és boldog vendégei, lehetnek
vagy ötvenen két szobába zsúfolva,
elszabadult kedéllyel mulatnak, s
bizony minden dobbanó tánclépé-
sükre tovább tágulnak a repedések
a ház falán. Veszélyben vannak hát,
de e minden bajukról feledkező
pillanatokban nem szabad közöttük
pánikot kelteni. A mi hősnők úgy
oldja meg a kényes feladatot, hogy
a mulatozók közé áll, táncol és kö-
szöntőt mond, ahogy ilyenkor szo-
kás, s már előbb intézkedvén egy
új lakásról: felkínálja azt, mint a
város nászajándékát. Viszi a pez-
gősüvegeket szorongató ünneplőket
máris az új otthon felé, derűsen,
megmentve őket a veszélytől, amely-
ről nem is tudtak. S vissza sem néz
a házra, amely reggelre tán össze-
omlik. Aztán másnap már ott ülnek
a „felelősök” a tárgyalóasztal körül,
komoran, fáradtan, bár ezer új terv-
vel s valahogy mégis tehetetlenül.

A jelenetsor mintegy mintája —

Nyikolaj Gubenko és Inna Csulikova

Jelenet a filmből (középen a tanácselnök: Inna Csuričkova)

más beszédes példákkal együtt — a film egész hangvételének. Ha akarom, ügyes manipulációnak fogom fel, ha másként közelítek: a humánus és érzékeny vezetői gyakorlat példája. Kétértelmű? Inkább tán a jelenségekben rejlő ellentmondásoknak — e szövevényes életmozzanatoknak — valóban filmszerű megközelítése.

A rendező egy régebbi nyilatkozatában elmondta, hogy Magnyitogorszkban — a komszomolisták építette városban — születvén, szülei példáját-émlékét művészi programjaként vallva „voltaképpen egész életében azon fáradozott, hogy megértse a hozzájuk hasonló emberek jellemét”.

Igy lett hát e filmből is afféle jellemrajz-tanulmány, amelyben törvényszerűen elegyednek egy feszült s hősiességét követelő kor olykor elkerülhetetlen merevségei az annak mai utóéletében mozduló, elevenen ható érzékenységgel.

Nincs mindenre válasz. Bár az bi-

zonyos, hogy nem lehet a múlt és a ma együttélésére leegyszerűsített, hogy ne mondjam, sematikus választ adni.

Panfilov — hogy is mondhatnám ezt félreérthetetlenül? — erkölcsi és történelmi elkötelezettségben, művészetikája szerint éppen ennek a tételnek tudatában formálta ezt a filmet. Hasonló módon gondolkodó munkatársakkal. Közöttük két zseniális színésszel, a főszerepet játszó és valóban originális jelentőségű, a rendezői tartástól elválaszthatatlan s azt továbbformáló, ha úgy tetszik „filozófusi” elemző módon „szolgáló” Inna Csuričkóval és a bár kisebb szerepet játszó, de ebben is elemi erejű — s éppen e film forgatása idején, fájdalmasan korán búcsúzott — íróként, rendezőként, színészként egyaránt feledhetetlen Vaszilij Suksinnal.

Hommage neki és az igazmondó szándéknak.

HAMORI OTTÓ